

KOMUNIKACE

Útvary informativního stylu

Oznámení – popisují událost, která se chystá (slovesa v budoucím čase) -> 5. ročník

Zpráva – popisuje událost, která se stala (slovesa v minulém čase) -> 3. – 5. ročník

Témata: školní nástěnka, školní web, školní časopis, třídní kronika, noviny

Třídní časopis

Nemusí se hned jednat o obsáhlý magazín, který bude mít mnoho dlouhých článků a tisíce čtenářů. S tvorbou časopisu můžete začít i s dětmi na 1. stupni základních škol. Může se jednat o jednoduchý časopis, který bude obsahovat několik krátkých zpráv a obrázků. Je dobré, pokud se budete snažit do činnosti zapojit všechny žáky. Třída může vytvářet jeden časopis společně nebo lze žáky rozdělit do více skupin a vytvářet více časopisů.

Tvorba třídních časopisů je vhodnou činností pro kooperativní. Žáci tvořící časopis jsou jeden tým. Určete pro žákům různé funkce, které se objevují v redakcích. Pokud bude časopis vycházet vícekrát, je vhodné, pokud si děti budou moci vyzkoušet všechny role. Čtenáři časopisů mohou být pouze žáci dané třídy, případně jejich rodiče, kteří díky magazínu získají přehled o dění ve třídě.

Školní magazín

Pokud bude žáky práce na třídním časopise bavit, je jednou z možností, jak s dětmi pracovat na školním časopise, vytvořit kroužek základů žurnalistiky. Do kroužku se snažte pozvat nejen žáky, kteří mají zájem psát texty, své uplatnění mohou nalézt také malíři, fotografové, počítačová experti apod. Ze zájemců utvořte jeden tým, jehož členové budou navzájem spolupracovat.

Před vytvářením časopisu byste si s žáky měli ujasnit základní otázky jako např.:

- *Jakou formu bude časopis mít? Tištěnou nebo elektronickou?*
- *Jak často bude časopis vycházet?*
- *Jaký bude mít časopis rozsah?*
- *Kdo budou cíloví čtenáři?*
- *Jaký charakter by měl časopis mít?*
- *O čem převážně chcete čtenáře informovat?*
- *Kdo bude co dělat? Rozdělení funkcí a rolí.*

ÚKOL: Vymyslete zadání zprávy a oznámení pro žáka 5. ročníku

Zpráva a oznámení

A. Naše království hledá hrdinu, který se utká 24. dubna tohoto roku s drakem. Zápas se koná ve skalní sluji pod hradem Hrubá Skála. Zveme všechny hrdiny, zvláště ty málomluvné. Vítěz získá ruku princezny a půl království.

a Zpráva

b Oznámení

B. Na Nový rok, 1. ledna, bylo v hodovní síni hradu oceněno sedm statečných chlapíků, kteří s nasazením života pomohli Krásnému princovi zachránit naši mladou vládkyni. Mužičkové získali darem kouzelné zrcadlo a zaslouženou dovolenou po těžké práci v královských dolech. Všichni přítomní jim k úspěchu blahopřáli.

a Zpráva

b Oznámení

23. Oznámení
Poctivý nálezce

a) Představ si, že jsi našel před školou zapomenutou bundu (svetr, tenisky, penál). Co uděláš?
b) Sestav krátké oznámení o tom, co jsi našel a kde si majitel může svou věc vyzvednout.

24. Oznámení

Dneska večír začínaj zasejc vopakovat ten seriál vo malý Dorotce, víš to?

a) Podtrhni nespisovné výrazy a nahraď je spisovnými.
b) Uprav text tak, jak by ho podle tebe přečetla televizní hlasatelka před televizním večeríčkem.

Rozhovor – s oblíbeným zpěvákem, sportovcem, starostou, hercem, pohádkovou postavou

Pozvánka – na narozeniny, oslavu, sportovní událost

Formy společenského styku – komunikační výchova

Při komunikaci se žáky je nutné dbát na to, že komunikačním vzorem jsme zejména my učitelé. Žák je s námi v interakci většinou pouze při vyvolání a naše pokyny jsou zkráceny do příkazů. Je tedy vhodné zařadit i delší dialogy.

Zamyslete se nad tím, které způsoby výzvy jsou ve škole vhodnější:

Děti, otevřete si sešity. Otvíráme si sešity. Otevřít sešity! Okamžitě otevřít sešity! Proč ještě nemáte otevřené sešity! Buďte tak laskaví a milostivě si otevřete ty sešity. Otevřené sešity před sebe!

*** Babička říkala dědečkovi, aby se nerozčiloval.**

Nabídka:

- a) „Raději se přestaň rozčilovat,“ vybízela babička dědu.
- b) „Neměl by ses pořád rozčilovat,“ dobrácky radila babička dědovi.
- c) „Co kdyby ses už přestal rozčilovat,“ doporučovala babička dědovi.
- d) „No tak už se přece tolik nerozčiluj,“ konejšila babička rozzlobeného dědu.
- e) „Proč se pořád rozčiluješ?“ divila se dědovi babička.
- f) „Rozčilování škodí zdraví,“ nechala se slyšet babička.
- g) „Já bych se na tvém místě nerozčilovala,“ vyjádřila svůj názor babička.

**** Lízinka říkala, že si chce zahrát na schovávanou.**

Nabídka:

- a) „Tak si zahrejme na schovávanou!“ volala nedočkavě Lízinka.
- b) „Zahrajeme si na schovávanou,“ prosila Lízinka Ferdu.
- c) „Nezahrajeme si na schovávanou?“ nabízela Ferdovi Lízinka.
- d) „Co kdybychom si zahráli na schovávanou?“ navrhovala Ferdovi Lízinka.
- e) „Nemohli bychom si aspoň chvíli hrát na schovávanou?“ žadonila Lízinka.
- f) „Tak pojďme si přece zahrát na schovávanou,“ dožadovala se Lízinka.
- g) „Já si chci zahrát na schovávanou!“ vynucovala si Lízinka.

POZDRAV – uvítání a rozloučení (2. ročník)

TYKÁNÍ A VYKÁNÍ -> nácvik 3. ročník

FORMY SPOLEČENSKÉHO STYKU

PROSBA A PODĚKOVÁNÍ

Za všechno, co nám kdo dobrého udělá, **poděkujeme**.

Způsoby poděkování jsou nejčastěji tyto: *Děkuji. Děkuji pěkně. Děkuji mnohokrát. Srdečně děkuji. Díky.*

Chceme-li něco od lidí, musíme o to **poprosit**, např.: *Maminko, prosím tě...*

Když něco provedeme, je slušné se **omluvit**.

Pravidlům slušného chování se musíme učit. Budeme-li se jimi v životě také řídit, bude nám mezi lidmi dobře. (2. ročník)

NÁVŠTĚVA

V neděli odpoledne se ozval najednou u dveří zvonek: _____!

„_____, někdo k nám jde,“ řekla maminka. Tatínek šel otevřít. „_____, to je milé překvapení. _____, Jano, máme návštěvu!“ volal na maminku. „_____, to jsi ty, Petře, pojď dál a posaď se.“

„_____, tam je ale zima,“ oťrásl se Petr. Vtom už nese maminka do pokoje čerstvě uvařenou kávu.

„_____, ta krásně voní!“

Nabídka:

jú, crrr, vida, haló, brrr, jé, áá

Předved'te Hláskovi, jak sami uvítáte třeba babičku, kamaráda nebo někoho známého. Víte, jak se s návštěvou zdvořile rozloučíte?

Nabídka:

Dobrý den. Ahoj. Buď zdrav. Nazdar. Vítejte u nás. Čau! Pěkně vás vítám. Na shledanou. Na viděnou. Sbohem. Pozdravujte doma. Šťastnou cestu! Brzy na shledanou.

CO JE TO ZDVOŘILOST

Alenka v lékárně

Maminka se včera vrátila domů docela rozzlobená. Cestou ze školky se s Alenkou zastavila v lékárně. Alence se tam moc nechtělo a dala to na sobě znát. V lékárně vůbec nepozdravila, paní lékárnici tykala a nevhodnými slovy ji požádala o sirup proti kašli, za vitamínový bonbon nepoděkovala, nerozloučila se.

Jak se vám Alenčino chování líbilo?

Chovala se Alenka zdvořile?

S kterými projevy jejího chování nesouhlasíte?

Jak by proběhala návštěva lékárny, kdyby se Alenka chovala správně a byla zdvořilá?

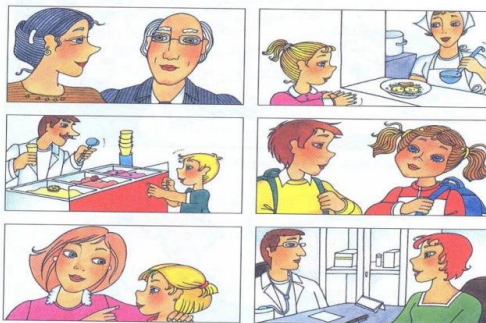

K projevům zdvořilosti patří také správné užití **tykání** a **vykání**.

Komu vykáme?

Komu naopak tykáme?

2. Budeme si tykat, nebo vykat?

Pojmenujte postavy na obrázcích a rozhodněte, která z postav tyká a která vyká.

ROZHOVOR

Radek: (zvoni u dveří)

Pani Horáčková: Kdo je?

Radek: Tady Radek Jánský.

Pani Horáčková: (otevře)

Radek: Pani Horáčková, prosím vás, není u vás maminka?

Pani Horáčková: Musí přijít každou chvíli. Říkala, že se staví ve tři, a tři budou za minutu. Jestli chceš, můžeš tady na ni počkat.

Radek: Když to já právě nemůžu. Já mám ve čtvrt na čtyři sraz s Milanem Kloudou. Slíbil jsem mu, že s ním půjdu koupit ryčky do akvária.

Pani Horáčková: Tak běž, já to mamince vyřídím.

Radek: Jé, to byste byla moc hodná. A řekněte jí, prosím vás, že v pět budu doma.

Pani Horáčková: Řeknu jí to.

Radek: Děkuju, pani Horáčková.

Pani Horáčková: (vidí přicházet Radkovu maminku) No vidíš, a nemusím vyřizovat nic. Tvoje maminka je přesná jako hodiny.

1. Přečtete rozhovor ve dvojici. Pak ho zopakujte a nečítejte se při tom do učebnice.

2. Ohmňte rozhovor tak, že bude hovořit Kristýna a pan Horáček.

3. Procvičování.

Vybírejte z daných námětů k dalším rozhovorům:

a) Radek jde k pani Horáčkové vypíjet si cibuli.

b) Anička žádá Radka, aby jí pomohl s matematikou.

c) Po cestě ze školy nabízí cizí pan Radkovi, že ho svezde domů autem.

d) Po fotbalovém zápase se ke klukům přidá cizí mladík a nabízí jim zvy-
kačky.

e) Kluci z páté třídy ubližují Aničce. Radek to vidí, ale je sám. Co udělá?

Telefonování

Žáci se učí, jakým způsobem komunikovat přes telefon a v dnešní době i přes sociální sítě (vhodné propojit s mediální výchovou a nebezpečím, které se na sociálních sítích skrývá). Žák se učí zdvořile komunikovat, aby projev byl stručný, jasný a srozumitelný.

ODPOVĚDI NA OTÁZKY

ROZDĚLENÍ TÉMAT PODLE ROČNÍKŮ

2. ročník

Odpovědi na otázky.

3. ročník

Odpovědi na otázky, odpovědi na základě obrázků (odpovědi tvoří stále souvislejší celek).

4. ročník

Odpovědi na otázky, odpovědi na základě obrázků (odpovědi tvoří souvislý celek).

Vedeme žáky k tomu, aby na otázky odpovídali přesně, výstižně a v rámci rozvoje komunikačních dovedností v Komunikační a slohové výchově také celou větou.

1. Postup při telefonování

krátce sdělíme problém – pozdravíme – rozloučíme se – představíme se

Řekněte, v jakém pořadí probíhá správný telefonický rozhovor.

2. Řekněte, jak se v telefonu ohlásíte, když

- a) někomu telefonujete,
- b) zazvoní telefon a vy jste zvedli sluchátko?

3. Co ještě musíme vědět o telefonování

Která telefonní čísla má záchranná služba, policie, hasiči? Zapište si je do sešitu.

Jak postupujeme, když žádáme o pomoc? Sestavte společně schéma tohoto sdělení a rovněž si je zapište.

Víte, co je oznamovací a co obsazovací tón?

Naučte se hledat v telefonním seznamu.

4. Předvedte ve dvojici, jak bude probíhat telefonický rozhovor, když:

se v telefonu ohlásí spolupracovnice vaší maminky a maminka není doma;

se chcete omluvit tetě, že nepřijдете na dohodnutou schůzku;

se omylem dovoláte na jiné telefonní číslo;

telefonujete rodičům do zaměstnání, že máte jít odpoledne na zkoušku divadelního kroužku a nebudete tedy doma, jak bylo včera domluveno;

chcete oznámit, že se před vaším domem stala dopravní nehoda.

1

Telefonujeme:

„Prosím. Tady Josef Horák.“

„Ahoj, Pepíku. Tady Jirka.“

„Ahoj, Jirko.“

„Nešel bys se mnou ve čtyři hodiny do kina? Hrají bezvadný dobrodružný film.“

„Šel bych, ale není u nás nikdo doma.“

„To nevadí, napišeš rodičům vzkaz.“

„To je dobrý nápad. Kde se sejdem?“

„Ve tři u našeho domu.“

„Dobře, budu tam.“

„Ahoj.“

„Ahoj.“

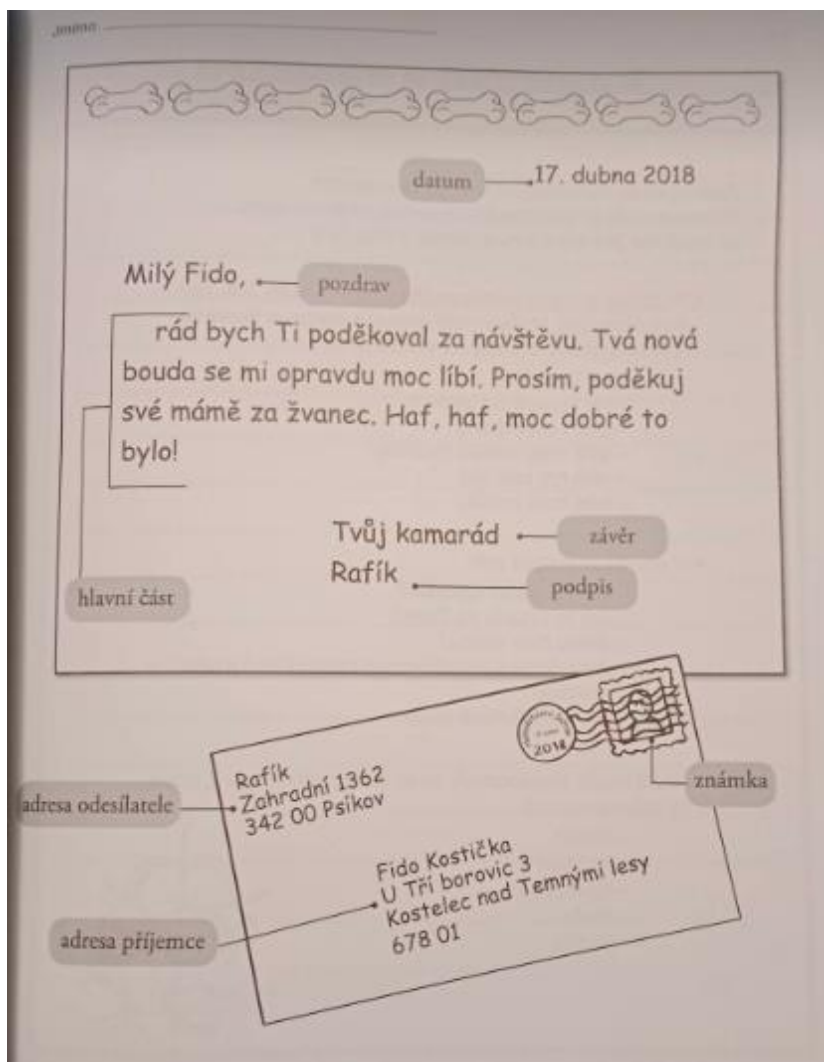

Jaký vzkaz napsal Pepík rodičům? Umíš to také?

Psaní dopisů

Dopis je písemná forma sdělení, která má svého adresáta. Rozlišujeme dva typy – dopis soukromý a dopis úřední. V soukromé korespondenci můžeme použít i hovorové výrazy.

S žáky trénujeme nejprve pozdravy z prázdnin formou krátkých vět na pohled. Učí se, jak správně vyplnit adresáta a adresu. Postupně trénujeme delší dopisy kamarádovi či imaginární osobě.

Oprav chyby.
 (Tento úkol slouží
 také k recepci
 formální úpravy
 dopisu a
 informací
 potřebných pro
 adresu).

Žáci na 1. stupni
 by se měli
 seznámit také
 s psaním emailu.

Kamarád z vesmíru

Podívej se na hvězdnou oblohu. Je tam někdo?
Představ si, že jsi jednoho dne našel ve schránce dopis
ze vzdálené planety. Co by v dopise mohlo být?

- Představ si, že jsi mimozemšťan. Rozhodni se, kde žiješ.
Pak přemýšlej, co bys mohl napsat v dopise o životě na
vzdálené planetě. V dopise můžeš uvést:
 - jak vypadáš
 - jak vypadá tvá planeta
 - jakou máš rodinu
 - jaké máš domácí mazlíčky
 - jaké hry máš rád
 - jaké máš koníčky

- V dopise se můžeš ptát:
 - Jak (člověče) vypadáš?
 - Jak to vypadá na Zemi?
 - Jakou máš rodinu?
 - Jaké domácí mazlíčky mají pozemšťané a jaké hry
rádi hrají?
 - Jak se učíš nové věci?

- Napiš dopis. Nezapomeň, že jsi mimozemšťan. Tvůj dopis
by měl obsahovat:
 - datum
 - pozdrav
 - hlavní část
 - závěr
 - podpis

DOPIS

METODICKÝ POSTUP

Dopis není samostatný stylistický útvar, protože sdělení, která dopis obsahuje, mohou být vypravováním, popisem, žádostí, zprávou, objednávkou, oznámením...

1. ZAMĚŘUJEME SE NA SPRÁVNOST PO FORMÁLNÍ STRÁŇCE

- **Datum** (je důležité např. pro situace, kdy se dopis ztratí), **oslovení**, **úvod** (někdy je zbytečný), **vlastní sdělení**, **závěr**, **podpis**.
- U dopisu pro kamaráda tolerujeme dětskou řeč, hovorové i nespisovné výrazy.

2. KOMPOZICE

- Nejprve stačí oddělit pouze **oslovení**, **sdělení** a **závěr**, po navržení trénujeme také dělení **na odstavce**.
- Nácvik dopisu by měl vždy končit písemnou formou (na rozdíl od ostatních útvarů).

Napiš postavě z pohádky

Milý/Milá _____

právě jsem o tobě četl/a v pohádce _____

Tento příběh se mi líbil. Nejlepší bylo, když _____

Rád/a bych se na něco zeptal/a. Odepišeš mi, prosím, a odpovíš na moje otázky? _____

S úctou

Vhodné je domluvit se s reálnými osobami (např. z jiné školy) a dopisy natrénovat touto formou. Taktéž lze trénovat dopis Ježíškovi, zubní víle či svému budoucímu já. Lze propojit i s cizím jazykem.

DOPIS K NEJRŮZNĚJŠÍM SKUTEČNÝM UDÁLOSTEM (nemocnému kamarádovi, k narozeninám, k svátku, z prázdnin, výletu, zájezdu, pro Ježíška...)

DOPIS PRO MÉ BUDOUCÍ JÁ (dopis se pošle nejdříve za rok)

DOPIS PSANÝ ZA NĚKOHO (např. dopis Boba Bobkovi, Popelky princí, hajného vlkovi...)

DOPIS FIKTIVNÍ POSTAVĚ (např. Ježíškovi)

DOPIS S PODMÍNKAMI (např. musí obsahovat vtipnou historku, vymyšlenou informaci...)

DOPIS S DETEKTIVNÍ ZÁPLETKOU

Zdroje:

http://old.projekty.ujep.cz/js_opory_1st/Didaktika_slohu_STUDIJNI_OPORA.pdf

EVANS, Joy, Marilyn EVANS, Jo Ellen MOORE, Leslie SORG a Andrea WEISS. *Tvořivé psaní: 2.-4. třída*. Ilustroval Don ROBINSON, přeložil Kateřina ŠAFRÁNKOVÁ. Dobříš: Šafrán, 2018. ISBN 978-80-907087-0-9.

DVORSKÝ, Ladislav. *Český jazyk 3*. Praha: Nakladatelství Alter, 2020.